ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 254 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 18 ՅՈՒԼԻՍ 1856

Տարեկան գինն է . . . . . 120 ղրշ.
Վեցամսեայ » . . . . . 65 »
Եռամսեայ » . . . . . 35 »
Մէկ ծանուցումի տողին 40 փարա է :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամէն ամսոյն 1 ին եւ 16 ին կը սկսին :

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

Դուրս եղած թերթը լրագրիներուն համար ծախը ամէն մէկ թերթին համար 20 փարա է :
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ էցէ գրութիւն, խմբագրին պէտք է ուղղել . եւ առանց համբաւն նախ- քը խրկուելին վրայ է :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 18 ՅՈՒԼԻՍ

Իտալիայի եւ Դանուբեան իշխանութեանց խնդիրները կը շարունակեն բոլոր Եւրոպայի ուշադրութիւնը գրաւել :

Անգլիոյ հասարակաց խորհրդարանին յուլիս 2/14 գիշերային ժողովին մէջ լորտ Ջոն Ռըսըլ առաջարկից որ Իտալիայի գործերուն վերաբերեալ նամակները խորհրդարանին ներկայացուին, եւ աւելցուց, թէ ինքը չուզեր ամենեւին որ ազատամիտ կողմը ասոր յայտնած խօսքին, կամ Անգլիա նիւթական կերպով միջնորդութիւն ընէ : Այլ կուզէ, որ ընդհանուրն Անգլիա թող չտայ ուրիշներուն որ Իտալիոյ գործերուն խառնուին, եւ մանաւանդ թող չտայ որ Իտալիա յաղթուի :

Լորտ Բալմըրսթըն ապահովութիւն տուաւ, թէ Անգլիա ոչ Իտալիան եւ ոչ Սարտենիան պաշտպանելէ ետ չկենալ կենայ : Բայց աւելցուց, թէ խոհեմութիւնը չներեր իրեն աւելի երկար խօսք ընել կախ մնացած գործերու վրայ :

Գ. Գօվէնը պատգամաւորը հաստատեց, թէ Աւստրիոյ դիտաւորութիւնները խաղաղական են, եւ թէ քիչ ժամանակէն պապական տէրութեան երկիրներէն իր զօրքերը պիտի հանէ :

Դ. Տիզրայէլի պատգամաւորը՝ Անգլիոյ միջամտութիւնը անպատեհ կը համարի, ըսելով՝ թէ առանց բան մը ընելու ըլլալն՝ գաղտնի ընկերութիւնները գլուխ կը վերցընեն, եւ Գաղղիոյ վտանգ կը սպառնան : Եւ աւելցուց, թէ Աւստրիա աւելի վախ ունի Սարտենիայէն՝ քան թէ Սարտենիա Աւստրիայէն :

Լորտ Ջոն Ռըսըլ լորտ Բալմըրսթընին խօսքերէն գոհ ըլլալով, իր առաջարկութիւնը ետ առաւ :

Լորտերուն խորհրդարանին մէջ ալ լորտ Լինտըրսթ նոյն առաջարկութիւնը ըրաւ, եւ ան ալ վերջապէս պատասխանը առնելով լորտ Քլարէնտընէն, երկու խորհրդարաններուն մէջ ալ Իտալիայի գործերուն վրայօք վիճաբանութիւնները դադրեցան :

Նաբօլիի տէրութեան վրայօք առնուած լուրերը աղէկ չեն : Հեռագրական լուր մը կը ծանուցանէ, թէ լորտ Բալմըրսթըն եւ լորտ Քլարէնտըն յայտարարութիւն ըրեր են, թէ Գաղղիոյ ու Անգլիոյ կառավարութեանց կողմանէ Նաբօլիի կառավարութեան եղած գիտողութիւններուն՝ գոհացուցիչ պատասխան մը չէ առնուեր : Կ'ըսէ, թէ Աւստրիոյ կառավարութիւնը արտաքոյ կարգի դեսպան մը պիտի խրկէ Նաբօլի, եւ Իտալիայի խաղաղութեանը ամենահարկաւոր ըլլալիք երաշխաւորութիւններ պիտի ուզէ :

Սարտենիոյ թագաւորը հրովարտակով մը հրաման ըրաւ տէրութեան [illegible] սահմանագլուխները բերդեր շինելով ամրացնելու :

Սպանիայի Մատրիտ մայրաքաղաքը յուլիս 2/14 ին մեծ ապստամբութիւն մը եղաւ : Ազգային պահապան զօրքերը ապստամբներուն հետ միացան : Հետեւեալ օր պաշտօնէից նախագահ Էսպարթէրօ մարաջախտը պաշտօնէն հրաժարեցաւ, եւ անոր տեղը Օտօնէլ զօրավարը՝ պաշտօնէից նախագահ ընտրուելով, բանակին գլուխն անցաւ ու ապստամբներուն վրայ քալեց : Տէրութեան զօրքերը Մատրիտի փողոցներուն մէջ ապստամբներուն հետ կռուելով՝ վերջապէս զանոնք ցրուեցին ըսին : Յուլիս 4/16 ին, Օտօնէլ զօրավարն ապստամբութիւնը բոլորովին ջախջախելով՝ բոլոր Սպանիա պաշարման վիճակի մէջ դրաւ : Մատրիտի իշխանութիւններուն ամէնն ալ փոխուեցան :

Սարագոսայի մէջ ալ ապստամբութիւն եղեր է :

Կալացէն յուլիս 6/18 թուով կը գրեն, թէ Պէսարապիոյ սահմանագլխին որոշման յանձնաժողովական ժողովը Պոլկրատ գացեր է . բայց ժողովին անդամները դեռ չեն համաձայնած որոշելու թէ Պոլկրատ քաղաքը Ռուսիոյ ձեռքը պիտի մնայ՝ թէ Օսմանեան տէրութեան պիտի դառնայ : Ժողովին Գաղղիոյ, Անգլիոյ, Աւստրիոյ եւ Օսմանցի անդամները կ'ըսեն թէ Տաճկաստանի դառնալու է :

Վիեննայէն գրած նամակ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները տալով կը բացատրէ այս անհամաձայնութեան պատճառը :

«Կը համարեն թէ այս կէտին վրայ կարծեաց մեծ տարբերութիւն կայ : Յայտնի է որ անհնար է Պոլկրատի հարաւային կողմէն սահման գծել, ինչու որ քաղաքին ու արուարձաններուն մէջ տեղ չի կայ : Ուստի դաշնակիցներն առաջարկեցին, որ սահմանագլուխը Պոլկրատի հարաւային կողմէն գծեն Ռուսիոյ ցուցուցած մէկ աշխարհացոյցին վրայ հիմնելով, ուր ընդարձակ լիճ մը նշանակուած էր եւ չկայ :»

Վիեննայի Աւստրիական Լօյտ լրագիրը կ'ըսէ, թէ Վալաքիոյ ու Մոլտաւիոյ պօյարներ՝ ուղերձ մը ստորագրեր են Ռուսաց Աղեքսանդր կայսեր ներկայացնելու համար որ Դանուբեան իշխանութեանց պաշտպանութիւն ընէ :

Ըսէինք քանի մը շաբաթ առաջ՝ Եէրկէօյի հեռագրին ծառայող գաղղիացի զինուորներէն ու աւստրիացի զինուորներու մէջ վէճ մ'առաջ գալով՝ գաղղիացի զինուոր մը սպաննուեր էր :

Այս պատահմունքը հետեւեալ կերպով կը պատմէ Վիեննայի պաշտօնական [illegible] լրագիրը :

«Յունիս 3 ին հեռագրով լուր առնուեցաւ թէ ցաւալի վէճ մը պատահեր է քանի մը աւստրիացի զինուորներու որ Պուքրէշէն Եէրկէօյ կ'երթային, եւ հեռագրի պաշտօնատանն ծառայող գաղղիացի զինուորներուն մէջ, վէճ մը որուն մէջ գաղղիացի զինուոր մը դժբախտաբար ծանրապէս վիրաւորուեր է հրացանով : Ասոր վրայ խառն յանձնաժողովական ժողով մը կազմուելով, մէկ մասը գաղղիացւոց հիւպատոսարանի գործակալներէն, անմիջապէս Պուքրէշէն Եէրկէօյ գնաց գործը քննելու . եւ յուլիս 3 ին հեռագրով լուր եկաւ, թէ Պուքրէշ դարձեր է : Այս յանձնաժողովին անդամոց մէջ երջանկաբար գործին գլխաւորութիւն տալիք փոխադարձ վստահութիւն մը տիրելով, կը յուսացուի որ շուտով դատաստանը կը լմննայ : Ուստի քննութիւնը լմննալէն ետքը կրնայ որոշ դատաստան ըլլալ այս գործին մէջ յանցանք ունեցողներուն վրայ :»

Աւստրիոյ կայսրը հրաման ըրաւ, որ սպաննուած գաղղիացի զինուորին ընտանեաց թոշակ մը կապուի :

Ռուսաց Աղեքսանդր կայսեր թագադրութեան հանդէսը յառաջիկայ օգոստոսի 19/30 ին պիտի կատարուի Մոսկուայի մէջ :

Գ. Քիսէլէֆ Փարիզի դեսպան անուանեցաւ :

Ամսոյս 12 ին (առ.) Աւստրիոյ կայսրուհին աղջիկ զաւակ մը ծնաւ .

Այս յաջող ծննդաբերութեան վրայ՝ գոհաբանական աղօթքներ կարդացուեցան Աւստրիոյ եկեղեցիներուն մէջ եւ թնդանօթներ արձակուեցան :

Գերմանական լրագիր մը կ'ըսէ, թէ ծանուցեալ տեղեկագրոց համեմատ՝ վերջին պատերազմին մէջ ռուսաց կորուստը 277 հազար հոգի եղեր է [illegible] անցած օրերուն մինչեւ այս տարուան մայիսի 1 ը : Այս գումարին մէջ են՝ թէ պատերազմով մեռնողները եւ թէ զանազան հիւանդութիւններով :

Արեւելք եկող Սարտենիոյ զօրաց թիւը հետզհետէ եկած օգնութիւններով 17584 հոգի հասած էր : Այսչափ զօրքերէն ընդ ամէնը 1900 հոգիի չափ կորուստ կայ, որոնց 1211 ը քօլէռայէն, 170 ը թիֆոսէն եւ 251 ը պատերազմին մէջ վիրաւորուելէ կամ ուրիշ զանազան հիւանդութիւններէ մեռեր են :

Անգլիոյ զօրաց ընդհանուր հրամանատար Լորտ Հարտինկ՝ անձնական տկարութեան պատճառաւ պաշտօնէն հրաժարելով, Քէմպրիճի դուքսը անոր տեղը ընտրուեցաւ :

Պէլճիքայի թագաւորը Լոնտրայէն Պրիւքսէլ դարձաւ :

Օտէսայէն եկած լուրերը կը ծանուցանեն թէ մայրաքաղաքիս ռուսաց նորընտիր դեսպան Գ. Պութընիէֆ հոն հասեր է, եւ այսօր կամ վաղը Կ. Պոլիս պիտի գայ : Իրեն իր մարդոց մեծ մասը եւ իր կառքերը 40 սնտուկ, անցեալ շաբթու մայրաքաղաքս եկան :

Դեսպանատան զինուորներն ալ անցեալ երեքշաբթի օրը եկան :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարձրագոյն Րէշիտ փաշան հինգշաբթի առտու մայրաքաղաքս հասաւ Եգիպտոսէն իր երկու որդւոցը հետ : Իրեն բարձրութեան հետ մայրաքաղաքս դարձաւ նաեւ Եգիպտոսի կուսակալութեան սեղանաւոր Երամեան վանմոշուր Գէորգ պէյը, որ նոյնպէս Եգիպտոս հրաւիրուած էր :

Ցորեկը, տէրութեան նախարարներէն մէկ քանին, բազմաթիւ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ եւ քանի մը դեսպան այցելութեան գացին Րէշիտ փաշային :

Անցեալ շաբաթ օրը Էրզրումէն եկող Սարտենիացի պաշտօնակալ մը լուր բերած է, թէ ռուսերը առաջ 12 հազար զօրք Կարս խրկելէն ետեւ, 6000 զօրք ալ ետքէն բերեր են հոն, եւ կործանեալ ամրութիւններուն մէկ մասը կը կանգնեն :

Տրապիզոնէն եկած նամակները կը ծանուցանեն, թէ Վանայ կողմը Քիւրտիստանի մէջ խռովութիւն ելլելով, Անատօլուի կայսերական բանակին չորրորդ եւ հինգերորդ գունդերը ճամբայ ելեր են հոն երթալու եւ խռովութիւնը զսպելու համար :

Մանասթըրէն կը գրեն, թէ Գառադաղցիները բաւական զօրութեամբ իրենց սահմաններէն դուրս ելեր ու Բոլանիկ ըսուած բերդաքաղաքը պաշարեր են :

Խուրշիտ փաշան կը պատրաստուի անոնց վրայ երթալու եւ արժանապէս զիրենք պատժելու :

Կայսերական կառավարութիւնը անցեալները որոշեց, որ Երզնկայի գաւառը Էնատօլուի բանակին կցուած ըլլալու սահմանուած ըլլալով, Երզրումէն հոն ընդարձակ եւ հարթ ճամբայ մը շինէ,

Երզրումէն կը գրեն, թէ երեք հազար գործաւոր զբաղած են այս ճամբան շինելու, եւ մեծ փութով կը յառաջանայ:

Կայսերական հրամանաւ՝

Գանձուց ժողովին անդամ Էշէր պէյը Թրնովայի տեղակալ (գայմագամ) անուանեցաւ առջի պաշտօնն ալ վրան մնալով:

Իհթիսապի նախկին վերակացու Հիւսէյին պէյը Էվգաֆութեան բարձրագոյն ատենին անդամ անուանեցաւ:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ընդհանուր Հոգեւոր եւ Գերագոյն ժողովոց որոշմամբն եւ ամենապատիւ Արբազան Պատրիարք Հօր հաճութեամբը՝ Կարնոյ վիճակին առաջնորդ Գերապատիւ Տ. Գրիգորիս Եպ. Եպիսկոպոսը եւ Կիլիկիոյ նորընտիր Կաթողիկոսի փոխանորդ Արժանապատիւ Գերմանիկցի Յովհաննէս եպիսկոպոսը Հոգեւոր ժողովոյ անդամ ընտրուեցան, եւ քանի որ մայրաքաղաքս գտնուին՝ այս պաշտօնը պիտի վարեն:

Մայրաքաղաքիս Սէտիկ փաշա ըսուած թաղին դպրատան ուսումնական աշակերտները անցեալ հինգշաբթի օրը իրենց վարժապետին հետ Պատրիարքարանի Հոգեւոր ժողովին ներկայացան իրենց սորված ուսմունքներուն վրայ քննուելու, եւ քերականական, կանոնաց, ճարտասանական, նախակրթութեան եւ շարադրութեան մէջ ցուցուցած յաջողութիւնովնին բոլոր ժողովականները գոհ ըրին. որով իրենց բարեջան ուսուցիչ Նիկոլիացի տիրացու Յակոբին երկամեայ անխոնջ աշխատութեան արդիւնքը յայտնի եղաւ՝ ի բերկրութիւն սրտի ուսումնասէր ժողովրդոց Սէտիկ փաշայի թաղին:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շաբաթ օրը մայրաքաղաքիս գաղղիական զօրաց հրամանատարները Մալթէբէի եւ Ռամիզ չիֆթլիկի զօրանոցները կայսերական կառավարութեան յանձնեցին:

Այւլհանէի ու Գուլէլիի զօրանոցները արդէն անցեալ շաբթու պարպըւած էին:

Տէրութեան գուրսի գաւառներուն մէջ գտնուած դաշնակից զօրքերն ալ գացին:

Էնդրիանուպոլիս եւ Վառնա գըտնուած գաղղիական զօրքերը ամսոյս 13 ին ճամբայ ելան:

— Մայրաքաղաքս գտնուող Թունուզցի զօրքերը շաբաթ օրը 7 Օսմանեան շոգենաւերով ճամբայ ելան Թունուզ երթալու համար: Միայն քանի մը պաշտօնակալ հոս մնացին, մինչեւ որ անցեալները սպաննուած Հիլլնացիին պատճառաւ արքունի նաւարանը եղած դատաստանական քննութիւնները լմննան, եւ Թունուզցի զօրաց մայրաքաղաքիս մէջ ունեցած հաշուի եւ վճարքի գործերը բոլորովին կարգի դրուին:

— Եգիպտական զօրքերն ալ այսօր նաւ մտնելու պիտի սկսին:

— Անգղիոյ ափիւնեան նաւախմբին հրամանատար Լայընս ծովակալը քանի մը օրէն մայրաքաղաքս պիտի մեկնի: Իր հրամայած նաւախումբը թեւ թեւ նաւերէ եւ շոգենաւերէ պիտի բաղկանայ, եւ մէկ մասը Իզմիր, մէկ մասը Աթէնքի Պիրէոն նաւահանգիստ եւ մնացածն ալ Ատրիականի եղերքները պիտի սպասեն:

— Կայսերական կառավարութիւնը անգղիացւոց Իսքիւտար շինած խրճիթները եւ Գալաթա-Սարայի առջը շինած ախոռները, նոյնպէս Տաւութ-փաշա, Մասլաք եւ ուրիշ տեղեր գաղղիացւոց շինած խրճիթները ծախու առաւ: Այս ամեն խրճիթներուն նիւթերը Գալաթա-Սարայ գործածուելով, Տաւութ-փաշայի զօրանոցին եւ Պէյ օղլուի զինուորական դպրոցին շինութեանը պիտի գործածուին:

— Կ'ըսուի, թէ կայսերական կառավարութիւնը որոշեր է բժշկական դպրոցը վերստին Գալաթա Սարայի այրած տեղը շինելու եւ քիչ ժամանակէն շինութիւնը պիտի սկսի:

— Ա. Փօլոյ նաւահանգիստը եւ Վոսփորի նեղցին մէջ սպասող անգղիական նաւախումբին նաւերը գրեթէ ամենայն երեքշաբթի իրիկուն ճամբայ ելան Մալթա երթալու համար:

Կ'ըսուի թէ անգղիական նաւախումբ մը Սեւաստօպօլի ծովեզերքներուն առջեւ պիտի սպասէ:

— Անցեալ հինգշաբթի գիշեր Գուզկունճուկ հրդեհ պատահելով երկու կամ երեք տուն այրեցաւ:

— Կիրակի իրիկուն աղէտալի դէպք մը պատահեցաւ Եէնի Գեղ:

Մարգարեան յարգոյ Յովսէփ աղայի լծակից ամուսնուհի Յովհանէս տիկինը որ հանգուցեալ Միսաք ամիրայի դուստրն էր, ժամը երկուքին միջոցները իր ամուսնոյն հետ ծովուն վրայ պտտելով զբօսնալու համար, իրենց ծովեզերեայ տանը մօտերը ծովը իջեցնել կուտան, ու այր եւ կին առանձին մէջը նստելով՝ կախին պտտիլ: Յովսէփ աղան թի կը քաշէ, տիկինն ալ ղեկը կը վարէ: Այս կերպով մինչեւ Թարապիայի առջեւները երթալնուն նաւ մը կը դառնան, ու Պէյքոզ Պազէին բարձր յորձանքին կը բռնուին: Նոյն միջոցին տիկինը կզգայ որ մակոյկը ջուր առեր է, եւ վախնալով՝ տախտակը վեր քաշելու՝ ասնկը կրնակին վրայ ծովը կը գլտորի: Յովսէփ աղան դարձուցելով թիերը կը թողու եւ ծովը կը նետուի մէկ ձեռքով մակոյկը բռնած. բայց արդէն տիկինը ծովուն մէջ անյայտ եղեր էր: Յովսէփ աղային յուսահատ աղաղակներէն հազիւ մեծ կայնուկ մը ծովեզերքէն կը հասնի. եւ զինքը կազատէ: Իսկ տիկինը գտնելու համար եղած ջանքերն ու աշխատութիւնները ընդունայն եղան: Բոլոր Եէնի գեղ խոր անցած էր նոյն գիշերը: Յովսէփ աղային եւ ընտանեացը ցաւակից ողբերն ու կոծերը անհնար էր նկարագրել: Այս դարձուցած դէպքը խորին տրտմութիւն պատճառեց Միսաքեան եւ Մարգարեան ազնուատոհմ գերդաստաններուն բոլոր բարեկամացն ու ծանօթներուն, եւ կրնանք ըսել բոլոր ազգայնոց:

Ըղնուածի Յովհանէս տիկինը քանի եւ հինգ տարեկան էր եւ երկու փոքրիկ զաւակ կը թողու:

— Էնդրիանուպոլիսէն յուլիս 3 թուով հետեւեալ լուրերը կու տան:

"Յունիս 29 ին ուրբաթ օրը ցերեկուան ժամը 6 ին քաղաքս մնալով, այնպիսի սաստիկ փոթորիկ մը եղաւ, որ փողոցը գտնուողները չկրցան կարգ տեսնել: Տուներուն շատին վրայէն կղմինտրները (քիրէմիտ) վար թափեցան, եւ մզկիթներուն վրայի կապարներուն շատը քակուեցան ու հեռուները նետուեցան: Հետեւեալ օրը շրջակայ գիւղաքաղաքներէն եկած տեղեկագիրները կը պատմեն, թէ փոթորիկին եկած ժամանակը կարկուտ ալ եկեր է այնպիսի խոշորութեամբ, որ հատը մինչեւ 100 դրամ կշռեր են: Այգիներէն ու գանազան տունկերէն զատ՝ ոչխարներն ալ շատ վնաս կրեր են. շատ ալ մարդիկ այս կարկուտէն զարնուելով վիրաւորուեր են: Փաշա-Գեօյ ըսուած գեղը մարդ մը խանձարի մեծութեամբ կարկուտ մը ճակատին ուտելով հոն մեռեր է: Վերջապէս այս փոթորիկէն բոլոր Էնդրիանուպոլսոյ գաւառին կրած վնասը 800 հազար ղուռուշ կը հաշուեն:

"Երեքշաբթի իրիկուն ալ ժամը մէկ ու կէսին միջոցները պարսպին դուրսի կողմը Գալըգ-Բազար ըսուած թաղը հրդեհ պատահելով, երկու ժամու մէջ մզկիթ մը, բաղնիք մը եւ 262 խանութ այրեցան: Գաւառիս կուսակալ Սամի փաշան անձամբ հրդեհին տեղը երթալով, բոլոր ճիգը թափեց այս աղէտին յառաջքն առնելու՝ եւ վերջապէս յաջողեցաւ,,:

— Սէլանիկի հրդեհին վրայօք գաւառին կուսակալ Էհմէտ փաշան հետեւեալ պաշտօնական տեղեկութիւնը խրկեց Բ. Դրան:

"Զիլքատէ ամսոյն 10 ին շաբաթ օրը ժամը մէկին Հալիլ ըսուած թաղը Սամուէլ անուով Թուրքմանի վաճառականի մը տանը հրդեհ պատահեցաւ: Թէեւ հովը բաւական սաստիկ էր, այսու ամենայնիւ փաշան բազմաթիւ թնդանօթաձիգ (թօփճի) եւ ծովային զինուորներով կրակին տեղը հասաւ եւ հրդեհ առաջքն առնել: Աքիլէցի անուն վաճառականին՝ որուն տունը այրեցաւ, նորաշէն քարուկիր մթերանոցի մը մէջ երկու հարիւր երսուն տակառ վառօդ դրած էր. այս վառօդը յանկարծ բռնկելով սոսկալի աւերմունքներ ըրաւ: Մըսըր-Չարշի ըսուած վաճառանոցը եւ շրջակայ բոլոր շէնքերը կործանեց: Հասարակ մեռածներուն թիւը: 2 թնդանօթաձիգ զինուոր մեռան եւ 33 վիրաւորեցան: 4 ծովային զինուոր մեռան եւ 18 վիրաւորուեցան: 11 տաճիկ, 7 քրիստոնեայ եւ 13 հրեայ մեռան. 86 տաճիկ, 60 քրիստոնեայ եւ 124 հրեայ վիրաւորեցան: 226 խանութ, 114 վաճառատուն, 2 ջուկայ եւ 2 մեծ տուն այրեցան. տանցմէ զատ ծովեզերքը շատ մը չոր փայտեր այրեցաւ: Փաշան որ հրդեհին տեղէն հեռու չէր, ոտքէն վիրաւորեցաւ. իր [illegible] գլուխը երեք տեղէն վիրաւորեցաւ ու թեւը կոտրեցաւ: Ինքնապահն ալ (մուհիրտար) նոյնպէս երեք վէրք առաւ գլխէն: Փաշային հետի ուրիշ մարդիկներն ալ ուժը ծանրապէս վիրաւորուեցան:,,

— Սէլանիկէն գրված ուրիշ նամակ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ այս սոսկալի հրդեհին վրայօք:

Շաբաթ իրիկուն ժամը մէկին՝ հիւսիսային սաստիկ հովէ մը ժամանակ Հոլանտայի հիւպատոսին եւ երկու մեծ տուներուն քովի խանէն աղաղակին բոց մը ելլել սկսաւ, եւ քառորդ մը չեղած՝ հիւպատոսին եւ անոր եղբօրորդւոյն տուները մոխիր դարձան մէջի բոլոր կարասիներովը: Էհմէտ փաշան իր քեահեային եւ բոլոր մարդոցը հետ հոն հասաւ, եւ ինքը վտանգի մէջ դնելով աշխատեցաւ վերոյիշեալ տուներն ազատելու, բայց ճար չեղաւ: Քանի մը վայրկեանի մէջ գիմացի երկու մեծ տուներն ալ այրեցան: Կարգը եկաւ Պ. Աքիլէցիին տանը. նոյն միջոցին մարդ մը հիւպատոսներուն մէկուն քովը երթալով, "փախիք ըսաւ, Աքիլէցիին տանը վառօդով լեցուն է,,: Հիւպատոսը կը խուսի, կը պօռայ, ու փաշան չլսեր: Բայց արդէն տանը ալ թեւը բռնկեր էր: Յանկարծ զարհուրելի պայթում մը կը լսուի Աքիլէցիին տունէն, որուն մէջ 233 տակառ վառօդ պահուած էր մաքսէն փախցունելով: Մարդ, շէնք, ծառ եւայլն օդը կ'ելլեն. քարերու անձրեւ մը կը տեղայ, կսպաննէ, կը վիրաւորէ, կը ջախջախէ: Քարուկիր մթերանոցներ կը կործանին:

Այս աղէտին հարուածին վրայ, ալ հրդեհը մտածող չկայ. ամեն մարդ փախչող փախչողի եղան. մեռելներու եւ վիրաւորեալներու վրայ կը կոխեն կանցնին, սարսափ հարուածներով ճամբայ կը բռնեն, եւ աչքերնին գարձած՝ մինչեւ անգամ խրաը կ'ազատնին: Պարիսպէն դուրս եղած բոլոր շէնքերը մոխիր դաշտ մը դարձաւ: Կրակը մինչեւ լոյս տեւելէն եւետ Ներսթըւաց թաղին ծայրը մարեցաւ:

Երկրորդ օրը քաղաքին շրջականները մինչեւ մէկ ժամու ճամբայ հեռու՝ մարդոց գլուխներ, ձեռքեր ու ոտքեր գըտնուեցան անծուխ գարձած:

Կրակը խանին ախոռին կից եղող նկուղէ (մաղազա) մը ելեր էր, ուր երեք խոզէ զատ բան մը չկար: Կ'ըսուի թէ թշնամութիւնը պատճառ եղեր է այս հրդեհին եւ անոր ըրած սոսկալի չարիքներուն:

Մեռեալ ու վիրաւոր մարդոց թիւը 700 էն աւելի կը հաշուեն:

Էհմէտ փաշան թեթեւ կերպով վիրաւորուեցաւ, իր Քեահեան վտանգաւոր կերպով: Նուսուֆ փաշան թեթեւ կերպով: Իր մատակարարը (քիրկերճի պաշի) մեռաւ: Երկու փաշաներուն մարդոցմէն բազմաթիւ անձինք մեռան ու վիրաւորուեցան: Ռուսաց հիւպատոսին թեւը կոտրեցաւ. Հոլանտայի հիւպատոսին թեւն ու գլուխը վիրաւորեցաւ. եղբօրորդին՝ երկու թեւէն ու գլխէն վիրաւորված՝ դիպուածով ազատեցաւ մեռնելէ: Սարտինիայի հիւպատոսը եւ յունաց արքեպիսկոպոսը թեթեւ կերպով վիրաւորեցան:՝

Մեռնող ու վիրաւորեալ յոյներուն ու հրեաններուն ճիշդ թիւը դեռ յայտնի չէ, բայց յոյներէն 9 հոգի մեռած եւ 64 ալ պառկած կը հաշուեն. հրեաներէն ալ 12 հոգի մեռած ու 122 պառկած: Թեթեւ կերպով վիրաւորեալները խիստ շատ են:

Տաճիկներուն, ալպանիացիներուն գնչուներուն եւ օտարազգիներուն թիւն ալ դեռ յայտնի չէ, բայց զարհուրելի կերպով շատ ըլլալու է. վասն զի միայն բերդին ու նաւերուն զինուորներէն 60 հոգի մեռած ու ծանրապէս վիրաւորված կը հաշուեն:

Վաղօրին բանկէին ժամու մը չափ եօթը երեք անգամ գնդակահարժ եղաւ :

Իմացվեցաւ որ Գ. Աքիլեյին գեղի տանը մէջ ալ 1200 ոսկիա փառօղ կայ :

«Քաղաքամասին ցուցակին մէջ տանիքներէն 13 մեռած եւ 148 վիրաւոր կայ : »

— Գաղզիոյ զինւորներ գաւառներուն մէկ քանիին մէջ խաղաղի հիւանդութիւնը այս տարի ալ երեւան ելեր է : Գերմանացւոց Լոնկոօ զաւառին բոլոր այգիները զմբորդ վնասի մէջ են :

ԵՂԻՍԻԵԱՆՑ ԴԻՏՈՂԱՑ
ՎԵՐՋԻՆ ՍԵՂՆԵՂՈՒԹԵԱՆ ՓԱՌՔԸ
Յետոյ 30է նոյեմբ շարունակութիւնը*

Երեկոյթը : Կեռեկա հինգ օր կեցաւ փաշային տանը : Ինը հոն բլոյը իմացաք :

Մեհեմէտ նորէն կոխի լալ եւ տասն եւ հինգ տարի գինւորական ծառայութիւն ընելը կը յիշեցնէ :

Հ. Դուն աւելի յանդուգն ես, որ տասն եւ հինգ տարի ծառայութիւն ընելէդ ետեւ տանկ զաղտնական երկայնութեան մը մանուկից եղեր ես : Երէկ-Պէկօյ գացեր նէ մէ ինձ տեսար Վ_տանայէն երկու ժամ հեռու :

Գ. Վ_տանայէն ութ ժամ հեռու մենարանի (թեքիէ) մը մօտէն անցնելու ատեն՝ հարիւրապետ մը եւ ձիաւորման մը տեսայ եւ ճամբան շաբաթներ գեղ ի Վ_տանա : Փաշային երկու թուղթեր կը տանէի :

Հ. Ճամբան Կեռեկային պատահեցար :

Գ. Այո :

Հ. Վ_տանա հասարնէ ինչ բրիր :

Գ. Փաշային երկու նամակները տարի . եօթը Վ_տանայի մէջ պզտիկցայ ժամը ինքին բնակարան (գօնաղ) մը գտնելու համար :

Հ. Քաղաքին կառավարիչը տեսար :

Գ. Եաւզ զինուորական հրամանատար Իսլամ փաշան տեսայ :

Հ. Քեզի խօսք չըրաւ փախուցված աղջկան մը վրայ :

Գ. Այո : Իրեն բերած դիրաւորու կարդալ . ետքը շուշին մը կանչեց որ զիս քաղաքին կառավարիչ Հասան փաշային տանի :

Ամբաստանեալը երկրորդէն կը պատմէ, թէ Հասան փաշային զինոց իր տեղւոյը կողմանէ բնակարան մը խնդրելու : Մինչեւ ժամը 10 քաղաքը կեցաւ, ու եօթը կառքերը դիմաւորելու գնաց, որոնցմէ առաջ ելած էր ինքը :

Հ. Քաղաքին դուռը գացիր կառքերը առնելու համար :

Գ. Ամբաստանեալը «այո» կըսէ ու անօգուտ պատասխաններ կը պատմէ :

Օժանդակներուն մէկը որ դուռը կեցած էր, իր հետը գացեր է մինչեւ քաղաքապետին տանը :

Հ. Կառքերը դրած տանեց Հիւսէյին հո՞ն էր :

Ամբաստանեալը ու բան լուծ ու կը մարմի :

Հ. Դուն սորված չես ստ բերելու : Մտած է ու այնպէս հարցուցինուա պատասխան տուր : Հիւսէին ձիով էր : Մարդու կերպարանք մտած աղջիկ մը տեսար :

Գ. Չտեսայ : Դուռը հաշարապետ մը կար որ կառքը տուն մէջ նայեցաւ :

Հ. Հիւսէյինէն տեղեկութիւն չառի՞ր աղջկան վրայօք :

Գ. Ոչ :

Հ. Քաղաքապետին գացիր նէ ինչ բան ըրիր :

Գ. Քանի մը խօսք . փաշային համար փնտռած բնակարանիս վրայօք խօսեցաւ :

Հ. Ուրիշ բանի մը վրայօք խօսք չըրա՞ւ :

Գ. Ինծի բան մը չըսաւ :

Հ. Որու՞ն բաւ . Հիւսէյինի՞ն :

Գ. Չեմ գիտեր . թէ որ գիտնայի կըսէի :

Հ. Ե՞րբ իմացար թէ Կեռեկա ձեզի հետ եկեր էր :

Գ. Հետեւեալ օրը :

Հ. Դուն քաղաքապետին տանը չկեցար . բընակարան մը բանեցիր . քանի՞ անձնական առներ :

Գ. Երկու . մէկը նստելու, միւսն ալ սուրճ եփելու : Տան տիրոջը մէկ կամ երկու սպասաւորը կար տանը մէջ :

Հ. Այն սենեակը մտար :

Գ. Ո՛չ ոսկի մը չէ : Եաւզ ճաշէլին ու եօթը մեղ կանչելին սուրճ խմելու :

Հ. Մէկ գաղտ տանը մէջ :

Գ. Մեղաւոր մարդ մը եւ անոր հետ երկու եփրեմեան սպասաւոր : Ցանը ուրիշ հոն չէր :

Հ. Վ_տանը չմտցուցի՞ր :

Գ. Այո :

Հ. Ինքը վար իջաւ, ու Մուսթաֆան առաւ հոն : Ի՞նչ բրիր անոր :

Գ. Բան մը չըրի :

Ամբաստանեալը նորէն երդում ընելով այս խօսքը կը հաստատէ : Ետնապետը զինքը կը սատէ որ երդում չընէ :

Հ. Բսելէ որ դուն բան մը չըրիր անոր : Խոսքիդ վրայ հաստատ ես :

Գ. Բան մը չըրի :

Հ. Մուսթաֆա բան մը չըսա՞ւ քեզի աղջկան վրայօք :

Գ. Ոչ :

Նորէն երդում կընէ ու նորէն առենապետն ալ զինքը կը սատէ :

Հ. Բայց դուն գիտէիր որ Կեռեկա ղեկը մինայեր էր :

Գ. Հետեւեալ օրը իմացայ Խարահիսէն :

Հ. Ասենքին բան մը չհարցուցի՞ր Մուսթաֆային :

Ամբաստանեալը պատասխան չտար :

Գ. Բայց Մուսթաֆա կըսէ թէ դուն հարցուցեր ես իրեն, անով քեզի պատասխան տուեր է էօլըիի-ռըի-ն (ազատեցինք) ընելով : Ըսել է որ երկու հոգի էին : Ըստ հաղորդածէ Մուսթաֆա էօլըիի-ռըի-մ կըսեր : Ոչ թէ էօլըի-ռըի-ն :

Գ. Մուսթաֆա :

Հ. Կեռեկա էֆէնտի, թարգմանեցէք մեզի :

Վերջում չըրի թէ Մուսթաֆա ի՞նչ ընելու գացեր էր այնչափ ուշ ատեն : Ըն զինւոր է, դուն ապաշխարհանուլ (զապթիէ) ես . չհարցուցի՞ր թէ ինչ բանի համար ուշ ժամանակ դուրս կելլէր : Դուն դուրս ելեր էիր ղոնիկա :

Գ. Ոչ :

Հ. Երեկոյթը : Բսելէ որ մինչեւ այն ժամանակ բան մը չիմացար աղջկան վրայօք, ու Մուսթաֆայէ եւ ոչ Վ_տանէն :

Գ. Չիմացայ :

Հ. Վ_տանէ հիւանդ էր ճամբան :

Գ. Վ_տանայէ ու տկար է, կերեւայ կոր :

Հ. Քեզի կը հարցունեմ թէ ճամբան հիւանդ եղա՞ւ :

Գ. Ոչ :

Ատենապետը հրաման կընէ Մուսթաֆան ներս բերելու :

Հ. Մուսթաֆային : Քու մինչեւ հիմա ըրած յանցանքդ խոստովանեցար : Քեզի ուրիշ բաներ պիտի հարցունեմ : Մտած է ու ալ էի պատասխան տուր :

Ատենապետը Մուսթաֆային Վ_տանա հասնելուն վերաբերեալ հարցմունքներ մը կընէ : Յայտնի է որ Հիւսէյին առաջուընէ Մուսթաֆան Վ_տանա խրկեր է, հասկընալու համար թէ Մեհեմէտ բնակարան գտա՞ծ էր Վանի փաշային համար : Բնակարան չէր գտներ . բայց քաղաքապետը Հասան փաշային որդւոյն Վանի փաշան նամակ մը գրած էր, բարեկամութեամբ իր տանը ալ ուզեր էր անոր : Մուսթաֆա լսեր էր Հասան փաշային բերնէն, որ փախուցված յոյն աղջկան մը խօսք կըլլեր եւ հետաքրքրութեամբ Վանի փաշային մարդոցը բերած աղջիկն կառքերուն մէջ նայեր էր :

Հ. Դուն լսեցի՞ր փաշային բերնէն որ այս աղջկան խօսքը կըներ :

Գ. Այո :

Հ. Ու Հիւսէյինին ըսե՞ցիր : Փաշան քեզի բաւ աղջկան խօսքը :

Գ. Ոչ :

Հ. Ի՞նչ պատասխան տուաւ Հիւսէյին երբ դուն փաշային բածը անոր իմացուցիր :

Գ. Մեծ մտատանջութեան մէջ էր : Ուզեր թէ ինչ ընելու է այս աղջիկը :

Հ. Մեհեմէտ Հիւսէյինին հետ չէ՞ր :

Գ. Այո :

Հ. Մեհեմէտին : Լսեցիր Մուսթաֆային յայտարարութիւնը : Այլ ըրելիս բոած բաները :

Ոչ. Կարելի է որ տանիկ խօսք մը եղաւ : Ուրենց ըլլալ որ միտքս չգայ :

Հ. Մտած է ու այս կամ ոչ պատասխան տուր :

Ամբաստանեալը նորէն երկդիմի կերպով կը պատասխանէ :

Հ. Բայց պէտք է այս կէտը պարզել : Նոյնինք Մուսթաֆա, նորէն պատմէ այդ անցքը իր բոլոր պարագաներովը . կարելի է որ Մեհեմէտին միտքը գայ :

Մուսթաֆա նորէն կսկսի պատմելու, խօսքը Մեհեմէտին ուղղելով :

Հ. Մեհեմէտին մի ըսեր . ինծի պատմէ :

Մուսթաֆա կը պատմէ, թէ Հիւսէյին մտատանջութեան մէջ ինկած՝ երեք անգամ իրեն հարցուց թէ Պոլսոյի աղջիկ մը փախուցված ըլլալուն վրայ ինչ կը խօսէին Վ_տանայի մէջ :

Հ. Այդ ատենը, Մեհեմէտ, ինչպէս կը հաստատէ բածները . կը յիշե՞ս տանը դուն որ Հիւսէյինին հետ էիր :

Գ. Ըսածիս չյիշեր :

Հ. Դէպ կրնես տանիկ սուտ խօսելու ճամբուն մէջ յամառելով կենալովդ : Կորէն կը հարցունեմ . Հիւսէյին ու հարցմունքները ըրա՞ւ Մուսթաֆային :

Գ. Չեմ յիշեր :

Հ. Վ_երջին անգամ կը հարցունեմ, այս խօսքը եղա՞ւ թէ չէ . այո կամ ոչ :

Ամբաստանեալը վերջապէս «այո» ըսելու յանձնառու եղաւ : Խօսքը յանկարծ պատմութիւն մը կսկսի ըսել, որով այս ըսելուն բոլոր ուժը կը ցրէ :

Հ. Մուսթաֆային : Մեհեմէտ գիտէր որ աղջիկը Թուրքիային Վ_տանա կուգար ձեզի հետ :

Գ. Ընդունայ :

Հ. Մեհեմէտին . Ի՞նչ կըսես անոր :

Մեհեմէտ մնաց պարագաներով կը պատասխանէ թէ Կեռեկային միայն ըլլալը ինաւ չէր գիտեր :

Հ. Մուսթաֆային : Դու այն ժամանակը քեզի տանիկ ուշ բան մը չյայտնեցիր :

Գ. Ոչ : Բայ Հիւսէյինին թէ փաշան փնտրեց . անով ինծի պատասխանեց թէ գնաց : Այս բանէն ետքը Հիւսէյին նորէն վեր ելաւ :

Հ. Մեհեմէտին : Կը տեսնես Մեհեմէտ, որ բաւ բածներդ ամէնքին չեն համաձայնիր Մուսթաֆային բածներուն . անոր բածները որչափ ճիշդ ու որոշ են նէ, այնչափ քուկիններդ տարտամ ու անկապ են : Դուն մեզ խաբել կուզես . բնաւ չվանեցող պատասխաններ կուտաս : Քու օգտիդ համար կը յորդորեմ քեզի որ այդ ճամբէն ետ կենաս : Ըսել չենք ուզեր որ մեր ուզածին պէս պատասխանես . քեզի առիթում չկայ . բայց պէտք կը գտնենք վրադ որ անկեղծութեամբ ինչ որ գիտես նէ ըսես :

Մուսթաֆա նորէն բանտ կը տարվի :

Հ. Նոյնինք Մեհեմէտ . դուն խոստովանեցար Վ_տանա փաշային բնակարան գտնելու : Քաղաքապետին գացած ատենդ, աղջիկ մը փախուցված ըլլալուն լուրը իմացեր էր եւ քեզի զգուշեց : Այս բանը սուտ կուած է : Մինչեւ անգամ քաղաքապետ բաւ, թէ «կը յուսամ, որ դուք չէք աղջիկը փախցնողը» : Դուն ալ սուտ խօսեցար՝ բոլորովին չգիտնալ ձեւացնելով այս բանը որ խիստ լաւ գիտէիր : Պատասխան տուիր, թէ «մեր քովն ատանկ բան եղած չկայ» : Քու առաջին յանցանքդ ատ է : Պաշտօնական (զապթիէ) ես դուն թէ ծառայ : Պաշտօնակալ եւ ուրեմն թէեւ համարինք ոյ այս կերպ գործերու մէջ նայելիք բան մը չունիս, սակայն ամենայն պարկեշտ մարդու մը պարտաւորութիւն ունէիր կատարելու : Աղջիկը եւելութինք փաշայի իմացնելու : Ինչու չըրիր : Մեհեմէտ նորէն կը կրկնէ թէ եղածներէն անտեղեկութիւն չունէր :

Հ. Թուրքայէն ելած ժամանակդ փաշան ինչ պատուէր տուեր էր քեզի :

Մեհեմէտ կոխի ուրեյդ եւ անպիտան պարագաներով պատմութիւն մը ընելու, որուն մէջ Օսման փաշային ալ անունը կը յիշէ, որուն վըկայութիւնը արդէն լսեցաւ :

Գ. Այդ մանրամասն պարագաները մեզի պէտք չեն : Փաշան քեզի որոշ պատուէրներ չտուա՞ւ մէկու մը վրայօք . չապսպրեց քեզի որ ճամբան դեռահասակ աղջկան մը հետք երթաս, անոր վրայ հսկես ու պէտքերը հոգաս :

Հ. Փաշան պատուիրեց բաւ ինծի որ երթամ Հիւսէյինը անձամբ ճամբու ծախքերուն համար, եւ երկու նամակ տալու, մէկը Վ_տանայի քաղաքապետ Հասան փաշային, միւսը զինուորական կառավարիչ Իսլամ փաշային համար :

Հ. Դուն չես իմացած թէ փաշան պատուիրեր է Հիւսէյինին որ ճամբան աղջիկը զատ անկ՝ նստեցնէ, երբ մարդու կերպարանք խօթէ զան, եւայլն :

Գ. Ըսիկ ամենեւին տեղեկութիւն չունիմ : Ինծի բնաւ չըսաւ որ գտնիկա զատ նստեցնեմ :

Ամբաստանեալը կը պատմէ, թէ իրեն պաշտօն յանձնված էր փաշային եւ իր մարդոցը համար բնակարան պատրաստելու, եւ այս նպատակաւ իր բածները կը պատմէ :

- Արդեօք կրնայ մեր իջած տուներուն տէրերը կանչել ու անոնցմէ առնել այս բածները » :

Հ. Թէեւ պէտքաճ գտնենք նէ կը կանչենք . դուն այս տանիկներին խրատ մը տար . այլ անոր քեզի տուած խրատներուն հետեւէ, այսինքն անկեղծութեամբ պատասխան տուր : Մենք կուզենք հասկնալ թէ փաշան ինչ պատուէր ըրաւ Կեռեկային վրայօք :

Գ. Ինծ պատուէր չտուի Հիւսէյին տուաւ :

Հ. Ի՞նչ բաւ փաշան անոր :

Գ. Հոգ տանելու է լաւ բնակարան մը գտնելու անոր համար որ յոգնած է :

Հ. Ի՞նչ ըսել է որ յոգնած է . աւելի բացայայտ կերպով հասկըցու :

Գ. Պոլսոյին աղջիկը :

Հ. Ահա տանը էին Հիւսէյինին տուած պատուէրները : Դուն ալ տար համաձայն պատուէրներ ունիր : Օժնուորական պաշտօնակալ պիտի ըլլաս, ու այնչափ պատուէրներու կը հնազանդիս : Քեզի ինչ որ հրամայեին նէ պիտի կատարէիր :

Գ. Ոչ :

Հ. Ուրեմն ինչու համար յանձն առիր այս գործին մէջ խառնվիլը : Կեռեկա ինչպէս ելաւ Թուրքայէն : Արջով, ձիով թէ կառքով :

Գ. Կառքով :

Հ. Ո՞ր նստաւ կառքը :

Գ. Տանը (գօնաղ) կարծեմ, կամ Թերեւս ուրիշ տեղ :

Հ. Դուն չտեսա՞ր անոր ճամբայ ելլելը :

Գ. Ոչ . շատ կանուխ էր, չտեսայ զանիկա : Կարծեմ ծոյլերանը նստաւ . բայց զինքը չտեսայ : . .

Կը հասկցվի որ ամբաստանեալը ճշմարիտը գիտէ, բայց շուտեր կամ չհամարձակիր ըսելու :

Ատենակալներէն Հասան Թեւֆիկ էֆէնտի եւ Իսմայիլ էֆէնտին զինքը կը յորդորեն որ շիտակը զրուցէ :

Հ. Կեռեկա փաշային տանը եղած ժամանակը մէյ պաշտօնականութիւն կըներ անոր :

Գ. Չեմ գիտեր . բայց գիտեմ որ Հիւսէյինն անոր նստած սենեակը կերթար :

Մեհեմէտ նորէն բանտը կը խրկվի :

Մուշի փաշային ՔԻԻԱՀԵԱ Հիւսէյինի
հարցաքննութիւնը

Հիւսէյին առաջին անգամ ատենանին ներկայանալէն ՚ի վեր աւելի վատած է : Դէմքը կապոյտ գոյն մը առեր է, աչքերը անհանգիստ կերպով մը իր շուրջակայներուն վրայ կը պտըտըցնէ : Իր դէմքին վրայ անգութ բնութեան մը յայտարար նշաններ կը տեսնվին : Ոտքը շղթայ զարնված է :

Երեկոյթը : Թուրքայէն ելար նէ շատանց ՚ի վեր կը ճանչնայի՞ր այն Պոլսոյի աղջիկը որ Մուսթաֆային յանձնվեցաւ :

Ամբաստանեալը : Վ_եց կամ եօթն օրէ ՚ի վեր :

Հ. Ինչպէս ճանչցար զանիկա :

Գ. Օրին մէկը տանն (գօնաղ) էի, Մեհեմէտ եկաւ ինծի բաւ, թէ աղջիկ մը փաշային խօսելիք ունի, ինծի կը ղրկէ :

Հ. Խօսեցա՞ր այն աղջկան հետ :

Գ. Այո :

Հ. Ի՞նչ լեզուով :

Գ. Տաճկերէն :

Հ. Ինկա փաշային էր ու դուն մայրաքաղաքի տանը :

Գ. Ինկա տանը մտաւ . կըսէր թէ մահմետական կրօնքը կուզեմ ընդունիլ :

Ամբաստանեալը բաւական խառն ՚ի խուռն պատմութիւն մը կընէ, որ արդէն գիտցված եղելութիւններուն վրայ նոր բան մը չաւելցըներ : Օր մը ձիով Մեհեմէտին հետ կանչուի եղեր, աղջիկը իրենց խօսք ներար է : Ինքը կը շարունակէ :

Գ. Իրիկուն մը տուն եկաւ, փաշան դուրս ելեր էր :

Հ. Ո՞վ եկաւ տուն :

Գ. Այն կինը :

Հ. Աւելի պարզ կերպով հասկըցու : Ուրեմն որ քանի որ հոս ես նէ կը վախնաս անունը տալու : Այդ, Կեռեկա իրիկուն մը տուն եկաւ : Փաշան ուր էր :

Գ. Կռուամոլտըղը գացեր էր ցորեն նաւ գնելու համար :

Հ. Ու դուն թող տուիր աղջիկը որ մինչեւ քու սենեակդ մտաւ :

Գ. Ըսալ մտեր էր չեմ գիտեր ինչպէս :

Հ. Դուն գիտնաս պիտի : Երդէօք Թուրքայի կինիկներէն շատերը տանիկ փաշային տանը կուգայի՞ն :

Գ. Ոչ :

Հ. Ուրեմն ինչու ներս առիր այն աղջիկը :

Գ. Փաշայէն վախցա :

Հ. Չեմ հասկնար այդ վախցդ պատճառը :

Գ. Մահմետական ըլլալ կուզէր . եւ տակաւ պատճառ մըն էր փաշային տանը երթալու :

Հ. Փաշային քովը հանեցիր զան :

Գ. Ոչ . խօսքն ալ չըրի :

Հ. Աղջիկը նորէն տեսա՞ր :

Գ. Երկրորդ օրը նորէն եկաւ :

Հ. Այս անգամ հանեցի՞ր փաշային :

Գ. Ոչ . փաշայէն կը վախնայի :

Հ. Հիւսէյին, դուն կը ջանաս մեզ խաբելու եւ ճշմարտութիւնը ծածկելու : Աս բռնած փառնդաւոր բան է, զգուշացիր :

Մեհեմէտը ներս բերվի :

Մեհեմէտ ներս կը բերվի :

Հ. Հիւսէյին, նորէն պատմէ մեզի ձիով ըրած ճամբորդութիւննիդ որուն մէջ Նէտէլյին պատահեցաք :

Պ. Որու. Նէտէլյին.

Հ. Չես գիտեր ով է Նէտէլյան.

Պ. Ոչ.

Հ. Այդ չափ կոյտ կերպով տեսլու մաշկատիր: Ինչ. այն աղջիկը որ Մէհէմետին հետ ծիով գացած առնեդ տեսար. շատ անգամ փաշային տունը տեսար. ճամբան հետդ տարիր, պատմնել տուիր ու անունը չես գիտեր :

Պ. Փաշարին աղջիկը :

Հ. Այո, Պաշային աղջիկը : Այն աղջկան անունը Նէտէլյա է. թէ որ չես գիտերնէ՝ ահա կր սորվեցընեմ քեզի: Այո, ձիով պտըտած առնեդ Նէտէլյան տեսար, որ կատակելով ըսաւ քեզի թէ « ձիէդ պիտի իյնաս »:

Մէհէմետին: Այն օրը դուն ալ տեսա՞ր Նէտէլյան :

Երկար վարանելէ ետեւ Մէհէմետ կր խոստովանի այս եղելութեան ստուգութիւնը եւ կաւելցընէ, թէ աղջիկն ըսաւ որ փաշային տունը կերթար :

Հ. Հարցուցէ՛ր Հիւսէյինին թէ ով էր այս աղջիկը: Լսեցի՞ր ինչ որ ըսաւ Հիւսէյինին :

Պ. Ոչ:

Այս կէտին վրայ վիճաբանութիւն մը կը բացվի երկու ամբաստանեալներուն մէջ: Հիւսէյին կը յամառի Նէտէլյին անունը չտալու, եւ զանիկա նշանակելու համար այն կինը կըսէ :

Պէտի Տուրաճեան

Ազգային հիւանդանոցին ծախուց նպաստամատոյց ըլլալու համար հաստատված բարեսիրական ընկերութեան բաժանորդներուն ցուցակին շարունակութիւնը :

Բաժինք

323 Նախընթաց թուոյն գումարը :
6 Պետրոս աղա Տէմիրճի պաշի :
1 Յովհաննէս աղա Մարտիրոսեան :
1 Յակոբճան աղա Համբարձումեան :
2 Պետրոս աղա Աղէքսանդրեան Բինկեանցի :
1 Պօղոս աղա Գայսէրլեան :
1 Գալիթ աղա Քէրեսթէճի :
1 Բարեպաշտ ոմն, ձեռամբ Ղալէմքէօր Խաչատուր աղայի :

336

Մնացեալը հետեւեալ թիւով,

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մարսիլէն հեռագրով լուր կուտան Փարիզ՝ թէ, ամսոյս 4/16ին Իսպանիոյ քաղաքը բոլորովին հանդարտիր՝ եւ բաբեկարգութիւնը հաստատվեր է : Թագուհին եւ Օտոնէլ մարաջախտը զորահանդէս մը ըրեր են :

Ազգային պահապան զօրքերուն զէնքերը զինաթափութեամբ ձեռվընուն առնըվեր է :

Փողոցներուն մէջ անցուդարձը նորէն սկսեր է : Մեռածները բարեբաղդաբար քիչ են : Հետեւեալ օրը հանգիստ թաղում պիտի ըլլայ թագաւորական ամբողջ պաշտպանելու համար մեռածներուն :

Նախորդ պաշտօնէից նախագահ Էսպարթէրօ մարաջախտին հրաման եղեր է Լօկրօնօ քաշվելու :

Գաւառներէն եկած լուրերը աղէկ են բաց 'ի Սարակոսայի լուրերէն :

Անգղիական Մօրնինկ-Բօսթ լրագիրը յուլիս 18 թուով կը ծանուցանէ, թէ Սպանիայի Արակոն գաւառին մէջ ալ ապստամբութիւն եղեր է :

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ

Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն, Անգղիերէն, Իտալերէն եւ Յունարէն լեզուաց բաւական հմուտ պատուաւոր եւ հաւատարիմ անձ մը, որ քանի եւ չորս տարի է 'ի վեր վաճառականութեան գործերով զբաղած է, եւ կրկնատումարով (տաբլայով) հաշիւներ կարգի դնելու եւ որ եւ իցէ վաճառականի մը գրասան գործերը կատարելու կարող է, այս միջոցին շատ զբաղմունք չունենալով, կրնայ պէտք ունեցողներուն հաշիւներ կարգի դնել, առեւտրական օրինաց վերաբերեալ խորհուրդներ տալ, եւ գրելու պայմանագիրներ եւ կամ նամակներ գրել : Ուստի ով որ կուզէ այս անձին հետ տեսութիւն ընել, կը խնդրուի որ այս հասցէով (Առ Պարոն Ս. Ա. Ա.) նամակ մը գրէ եւ լրագրոյս գրասենեակը յուղարկէ 'ի Չինիլի խան :

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻՆ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲԸ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ամեն մէկ տոմսակը 5 ղրուշ է : Տասը տոմսակ առնողին մէկ հատ մը [illegible] պիտի տրվի: Այս վիճակահանութեանը տասը վարձքը [illegible] : Առաջին եղած [illegible] Մաքրաքաղաքի մօտ [illegible] թաղը [illegible] 180 հազար ղրուշ արժողութեամբ [illegible] տուն մը պիտի վառուի [illegible] : Երկրորդ եղած [illegible] տուն մը պիտի վառուի [illegible] : Երրորդ [illegible] 14 կանգուն [illegible] 20 կանգուն [illegible] ընդ ամենը 280 կանգուն գետին մը պիտի վառուի 30 հազար ղրուշ արժողութեամբ : Չորրորդը՝ [illegible] ուրիշ գետին մը պիտի վառուի 12 կանգուն երեսով եւ 24 կանգուն խորութեամբ, ընդ ամենը 288 կանգուն տեղ: Հինգերորդը՝ մէկ կողմը [illegible] գետիններուն ու միւս կողմը [illegible] տուներուն կից 12 կանգուն երեսով եւ 24 կանգուն խորութեամբ ընդ ամենը 288 կանգուն գետին մը պիտի վառուի : Վեցերորդը՝ 10 հազար ղրուշ պիտի վառուի : Եօթներորդը՝ 5000 ղրուշ: Ութերորդը՝ 3000 ղրուշ: Իններորդը՝ 2.000 եւ տասներորդը՝ 1000 ղրուշ:

Տոմսակներուն թիւն է 150 հազար : Վիճակահանութիւնը պիտի ըլլայ 1856 դեկտ. 16ին Պէյօղլու Մօսիւ Մէլէ Նատալին թատրոնին [illegible] : Մինչեւ այն օրը թէ որ տոմսակներուն ամենն ալ ծախված ըլլան, վիճակահանութիւնը [illegible] : Տոմսերը, [illegible] Հռոմէական Հայոց Պատրիարքարանին [illegible] :

Այս վիճակահանութեան տոմսակներուն [illegible] Պէյօղլու [illegible] Մօսիւ [illegible] Լէոպոլտեան [illegible] : Տոմսակ [illegible] :

Պ. Ս. Տ. Մինասեան Ամերիկայէն [illegible] Տաճկաստան համար [illegible] (քլոք) [illegible] :

Այս [illegible] Պ. [illegible] Օ. [illegible] Ամերիկայի [illegible] :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՓՈՂԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ (ԿԱՄԲԻՕ) ԳԻՆԵՐԸ

ԹՂԹԱԴՐԱՄՈՎ ԱՌԱՆՑ ՍԺՕՆԹՕՅԻ

16 ՅՈՒԼԻՍ

			Ղրուշ
Լոնտրա 31 օր պայմանաժամ			....
„	3 ամս	„	123-122
Փարիզ	„	„	
Մարսիլիա	„	„	104-193
Ամստրտամ	„	„	....
Վիեննա	„	„	482-480
Թրիէստ	„	„	480
Լիվօռնօ	„	„	
Ճէնովա	„	„	....
Օտեսա	„	„	......

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԹՂԹԱԴՐԱՄՈՎ

17 ՅՈՒԼԻՍ

Օսմանեան լիրա Մէճիտիէ	112	
Անգղիական լիրա	122	
Գաղղիոյ 20 ֆրանքնոց ոսկի	97	
Ռուսաց իմբերիալ	100	
Աւստրիոյ տուգատ	58	
„ Մաճառ	57	
Մէճիտիէ 20նոց ոսկի	25	
„ „ արծաթ	22	20
Հինգ ֆրանքնոց արծաթ	24	15
Գորոգոնաց	19	10
Քօլօննադօ	28	
Բէշլիկ	26	
Սօֆօրին	174	
Մահմուտիէ ոսկի	100	
Հինգնոց ... , հազարլիկ	60	

Կ. ՊՈԼԻՍ 16 ՅՈՒԼԻՍ

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱՅԻ ԳԻՆԵՐԸ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՆ 178 ՂՐՈՒՇ

ՀԱՇՈՒԵԼՈՎ

Լայն	Երկայն		Գին ղրշ
2 [illegible]	17	Ս[illegible] մէկ	15 . 16
„ „	20	„	„ 17 . 18
կէսնոց	„	Ս[illegible]	„ 18 . 20
„	„	„ [illegible]	22 . 26
6 [illegible]	„	„ մէկ	27 . 30
2 [illegible]	„	„	„ 36 . 38
կէսնոց	„	Մ[illegible]	„ 27 . 28
6 [illegible]	„	„	„ 36 . 37
2 „	24	Չ[illegible]	„ 22 . 23
կէսնոց	„	„	„ 25 . 26
5 [illegible]	„	„	„ 27 . 29
կէսնոց	„	„ „	„ 30 . 32
6 [illegible]	„	„ „	„ 35 . 36
կէսնոց	„	Ս[illegible] 26	60 . 66
6 [illegible]	„	„ „ „	70 . 75

Ամերիկեան [illegible]

Լայն	Երկայն	Լիպրա		Գին
2 [illegible]	24	3	Թ. [illegible]	19 . 2
„	„	5	„ [illegible]	23 . 35
„	„	6	„ „	38 . 48
„	„	7	[illegible]	40 . 44
„	„	„	[illegible]	58 . 62
5 „	36	6	[illegible]	40 . 45
„	„	8	„ „	48 . 52
„	„	9	„ [illegible]	60 . 62
„	„	11	„	48 . 80
7 „	23	„	„	77 . 80
կէսնոց	36	11	[illegible]	78 . 80
կէսնոց		6½	„ [illegible]	55 . 56

[illegible]

Լայն	Երկայն		Գին
5 [illegible]	12	[illegible] մէկ	28 . 30
„	„	„ [illegible] „	40 . 60
2 [illegible]	24	„ [illegible] „	55 . 56
6 [illegible]	„	[illegible] „	29 . 30
[illegible]	„	„	
„	„	„ [illegible] „	60 . 65
„	„	„ [illegible] „	65 . 70
„	„	„ [illegible] „	80 . 85
կէսնոց	38	[illegible] մէկ „	55 . 65
„	„	[illegible] „	65 . 75
6 [illegible]	„	„ „	95 . 100
կէսնոց	40	Մ[illegible] „	45 . 50
„	„	„ [illegible] „	70 . 80
5 [illegible]	„	„ „	88 . 90
6 „	„	„ „	95 . 100
կէսնոց	37	„ [illegible] „	50 . 55
2 [illegible]	24	[illegible] մէկ „	35 . 36
27 „	„	„ „ „	3 .
6 [illegible]	[illegible]	„ „	3½
„	[illegible]	„ „	4½
կանգուննոց [illegible]		„ „	4½

[illegible]

			ղրշ
10 [illegible] 6—12 [illegible]			16 .
„ „ 8—14 „		„	16 .
„ „ 12—20 „		„	17 .
„ „ 16—24 „		„	18 .
„ „ 20—30 „		„	19 .

[illegible]

Լայն	Երկայն		Գին
7 [illegible]	28	[illegible]	32 . 33
„ „	„	[illegible] „	45 . 46
„ „	22	[illegible]	100 . 110
2 [illegible]	10	[illegible]	11 .
„ „	„	[illegible]	16 . 20

[illegible]

			ղրշ
10 [illegible]			5,
9 „ „ „ „		„	4,
„ „ [illegible] „ „		„	4¾
8 „ „ „ „		„	3,
2 2 [illegible] „			47 . 48
„ [illegible] „ „			40 . 42
„ [illegible] „			36 . 35

ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն [illegible]	[illegible]	32 .	
„ [illegible]	„	„ 28 .	
„ [illegible]	„	„ 34 .	
„ [illegible]	„	„	
„ [illegible]	„	„ 36 .	38
„ [illegible]	„	27 .	28
[illegible]	„		
„ [illegible]	„	18	
„ [illegible]	„		
Գարի [illegible]	„	12 .	
[illegible]		2 .	20
„ [illegible]	„	2,	
[illegible]	„	3,	

Վ [illegible] 200,000 [illegible] 50,000 [illegible] :

Այս լրագիրը շաբաթը անգամ մը կ'ելլէ չորեքշաբթի օրերը : Ով որ ուզէ կրնայ ստորագրվիլ, Կ. Պօլիս՝ Չինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը : Իսկ գաւառները հոգաբարձուներն են .

Իզմիր՝ Սարգիս աղա Աշըքեան :

Ատրիանուպոլիս՝ Պետրոս աղա Տ. Գասպարեան

Անքիւրիա՝ Յովհաննէս աղա Պաղճէճեան :

Պրուսա՝ Սերովբէ աղա Պալըգճեան :

Կեսարիա՝ Մահտեսի Կարապետ աղա Ֆնտքլեան :

Տրապիզոն՝ Յակոբ աղա Գարակէօզեան :

Կարին՝ Յակոբ աղա Խոսրովեան :

Վան՝ Յակոբ աղա Պօյաճեան :

Գիւրին՝ Յակոբ աղա Մանի :

Նիկոմիդիա՝ Պ. Ա. Մուրատեան :

Թօքաթ՝ Մահտեսի Նշան աղա :

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրվիլ ուզողները՝ աս անձերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ :

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
Կ. ՊՕԼԻՍ . ՉԻՆԻԼԻ ԽԱՆ